

MARTIN ŠRAJER / 4. 12. 2024

Indiánské léto aneb Kanadou pro nic za nic

Jednou z možností, jak mohli obyvatelé socialistického Československa poznávat vzdálené končiny, bylo sledování cestopisných dokumentů Rudolfa Krejčíka. Ten v šedesátých letech stejně jako někteří jeho kolegové využil možnosti volněji cestovat po světě a se svým štábem postupně navštívil Švédsko (*Slunce zvané Lucie*, 1965), Brazílii (*Hrst kamínků z Brazílie*, 1966), Mongolsko (*Země trojího času*, 1966) nebo Island (*Jako na mléčné řece*, 1967).

V srpnu 1967 odjel Krejčík s kameramanem Vladimírem Skalským a produkční Mášou Charouzovou na víc než měsíc do Kanady. Na základě reciproční dohody mezi Československým filmem a kanadskou vládní organizací National Film Board of Canada tam natočil celovečerní dokumentární fejeton *Indiánské léto aneb Kanadou pro nic za nic*.

Dohoda stanovila, že kanadská strana vyšle do Československa tři členy filmového štábu a filmový materiál. Hostitelská země na oplátku českým filmařům poskytla několik spolupracovníků a kompletní filmové technické vybavení. Krejčíkův miništáb tak měl k dispozici kanadského asistenta kamery, asistenta výroby, zvukaře a osvětlovače.

Kanadští filmoví pracovníci, vedení režisérem Davidem Bairstowem, dohody využili k natočení 16mm televizního filmu *Twenty-four Hours in Czechoslovakia* (1968). Ten sleduje kanadskou hokejovou hvězdu Stana Mikitu z klubu Chicago Black Hawks během jednodenní návštěvy rodného Československa. Vidíme, jak s manželkou a dcerou navštěvuje známá místa v Praze a slovenské vesničky Sokolce, kde se v roce 1940 narodil.

Krejčíkův snímek oproti tomu sice vznikl u příležitosti stého výročí založení kanadské konfederace, které vyvrcholilo Světovou výstavou EXPO 67 v Montrealu, ale jeho záběr je širší. Časově jej vymezuje období indiánského léta, tematicky pak úvodní otázka vypravěče „Jak vypadá typická tvář této země?“. Dokumentaristé cestují napříč jednotlivými kanadskými provinciemi a vyzdvihují to, co považují za charakteristické pro danou oblast.

Pozornost je věnována jak historii a tradicím, například drezúře kanadské jízdy, posledním žijícím bizonům nebo rituálům domorodého obyvatelstva žijícího v rezervacích, tak modernitě a pokroku. Kamera obdivně vzhlíží k torontským mrakodrapům, ukazuje nám traktory vyrobené v továrně na zemědělskou techniku a zavítá taky do tetovacího salónu nebo „katedrály konzumní společnosti“, nákupního střediska zaplněného lidmi a zbožím.

Supermarket s „padesáti druhy okurek“ ale překvapivě není prezentován jako symbol nezřízené spotřeby. Místo, kde je všeho dostatek, se naopak stává záminkou k opatrnému rýpnutí do selhávajícího systému zásobování v tehdejší Československu. „Oč jednodušší je pro našince rozhodovat se v základních situacích: máme/nemáme“, glosuje komentátor.

Skutečnost, že se Kanada v mnoha ohledech, ekologicky, technicky, kulturně, nachází dál než Československo, není stůj co stůj vyvažována kritikou kapitalismu. Tvůrci sice důsledně uvádějí, co kolik stojí, abychom neztratili ze zřetele, že zde o všem rozhodují peníze, ale luxus zároveň rámuje jako výsledek poctivé práce. Při prohlídce domu s krytým bazénem, dvěma ledničkami, interkomunikačním zařízením a kohoutky z ryzího zlata jsme upozorněni, že majitelem není žádný „kapitalista-vykořisťovatel“, ale obyčejný geolog.

Motiv práce zastupují také dělníci z přístavu ve Vancouveru nebo muži, kteří pomocí horkovzdušeného balónu svážejí dřevo z hor Britské Kolumbie. Kanadu tak poznáváme jako zemi s nádhernou přírodou a vyspělou technikou, která je podobně jako Československo nakloněna tradicím a pracující třídě. Blízkost obou států akcentují také rozhovory s československými krajany žijícími v Kanadě, točené vždy na černobílý materiál.

Ani demoliční derby nebo tetovací salón se stěnami pokrytými kresbami nahých a polonahých žen dokument nepředkládá jako doklady západní dekadence. Přistupuje k nim s duchaplnou zvědavostí, kterou se vyznačovaly všechny Krejčíkovy reportáže z cizích krajin.

Štáb během šesti týdnů urazil asi dvacet tisíc kilometrů.^[1] Převážně letecky nebo vlakem kanadské pacifické dráhy. Milada Sádková pak z množství natočeného materiálu sestříhala krom *Indiánského léta*, oceněného Cenou Čs. filmu na festivalu Academia film Olomouc, ještě tři krátké filmy. *Love in* (1968) představuje kanadskou hippie mládež scházející se v parku Jeanne-Mance v Montrealu.^[2] *Mezi námi Indiány* (1969) vypráví o historii severní Ameriky s fokusem na život původních obyvatel Kanady.

Do třetice pak, již mimo spolupráci s National Film Board of Canada, vznikl snímek o československé účasti na akci, která stála na počátku celé výpravy: *Československý pavilon – Expo* (1967). Krejčík po návratu do Československa vzpomínal, že jeho štáb v pavilonu nebyl očekáván. Pro skladování filmového materiálu a techniky jim proto pořadatelé nabídli alespoň toalety *Kinoautomatu* – který tam měl v červnu 1967 premiéru –, „s tím, že pan Horníček může docházet k hosteskám“, upřesnil Krejčík.^[3]

Krejčíkovo cestování po Kanadě v dobách, kdy se věci na chvíli mohly ukazovat takové, jaké skutečně byly, mělo ještě jednu méně úsměvnou dohru. Během srpnové okupace v roce 1968 pořídili tuzemští filmaři množství unikátních záběrů. Jejich vyvolání v Praze by ovšem bylo příliš riskantní. Krejčík proto využil svých kanadských kontaktů a produkční Máša Charouzová odletěla s částí natočeného materiálu, asi sedmi tisíci metrů dup-negativu, do Montrealu. Díky tomu vznikla kronika prvního okupačního týdne *Seven Days to Remember*.^[4]

Film s emotivním anglickým komentářem Jiřího Voskovce jako první odvysílala kanadská veřejnoprávní televize k prvnímu výročí invaze. Pak dvacet let putoval po různých zahraničních festivalech, aby se v roce 1990 konečně objevil také na českých obrazovkách a završil tak kanadskou odyseu Rudolfa Krejčíka.

Indiánské léto uvede kino Ponrepo ve středu 11. prosince ve 20:30 hodin.

Indiánské léto aneb Kanadou pro nic za nic (Československo 1968), režie: Rudolf Krejčík, scénář: Rudolf Krejčík, kamera: Vladimír Skalský, hudba: Jiří Šust, střih: Milada Sádková. Krátký film Praha, 74 min.

Poznámky:

[1] Co je to vlastně Kanada? *Academia film Olomouc: zpravodaj*, 1969, č. 4, s. 8.

[2] Rudolf Krejčík se vrátil z cesty po Kanadě. *Filmové informace* 18, 1967, č. 48, s. 4.

[3] Daniela Nárožníková, S Rudolfem Krejčíkem o ledačems. *Záběr: časopis filmového diváka* 2, 1969, č. 2, s. 5.

[4] Rudolf Krejčík, Natáčeli jsme invazi. *Dějiny a současnost* 12, 2008, č. 8, s. 21–23.